

APG

VERZAMELING UNIEKE PELGRIMSINSIGNES

Het enige middeleeuwse handschrift ter wereld dat een complete collectie zilveren pelgrimsinsignes bevat, is onlangs in het bezit gekomen van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Het gaat om een 15de eeuws Zuidnederlandse getijdenboek, waarin de tot nu toe grootste verzameling pelgrimsinsignes compleet bewaard is gebleven. Er bestaan in totaal maar vier of vijf middeleeuwse handschriften met niet meer dan een enkel pelgrimsinsigne of een afdruk daarvan in het perkament. Dit handschrift laat er 23 zien, waarvan 21 uniek.

De Koninklijke Bibliotheek, die zich bij het collectioneren vooral toelegt op Noordnederlandse handschriften, heeft dit getijdenboek verworven met steun van onder meer de stichting VSB Fonds en de stichting H.J.E. van Beuningen Fonds. Mevrouw Dr. A.S. Kortweg, conservator middeleeuws handschriften, spreekt van een unieke aanwinst. Ook Prof. Dr. A.M. Koldewey, hoogleraar in de middeleeuwse kunstgeschiedenis in Nijmegen, vindt de aanwinst bijzonder uniek.

Het getijdenboek, verlicht met dertien miniatures en met sierranden, is in de vijftiende eeuw in Brugge vervaardigd. Van 1467 tot in de 19de eeuw bleef het eigendom van de Franse familie d'Oiselet, die op lege gedeeltes van de bladzijden de geboorte- en sterfjaren van familieleden bijhield. Een getijdenboek deed vaker dienst als familiekroniek. Een of meer d'Oiselets verzamelden omstreeks 1500 pelgrimsinsignes om ze achterin op een schutblad vast te zetten.

De uniciteit van dit verworven handschrift ligt bij de bedevaartinsignes, die meestal in de loop der tijden zoekraakten of werden omgesmolten. Ze herinneren aan bedevaarten naar onder meer Aken, Keulen, Geeraardsbergen en 's-Gravenzande. Uit 's-Gravenzande zijn tot nu toe geen insignes bekend.

Zilveren insignes zijn vrij zeldzaam. Metalen insignes daarentegen werden in oplagen van vele duizenden uit lood of tin gegoten. Pelgrims zetten ze vast op hun kleding, ten teken dat ze een bedevaart volbracht hadden. Een bedevaart die uit religieuze motieven was ondernomen, of als strafbedevaart was ondernomen, opgelegd door de stedelijke overheid voor begane misdaden.

Uit het verdronken land van Zeeland komen nog steeds metalen pelgrimsinsignes te voorschijn, die door de hermetische afsluiting van zuurstof in de fijne, vette en natte klei goed geconserveerd bleven.

Een deel van de collectie pelgrimsinsignes uit het getijdenboek

De dunne, zilver of verguld zilveren exemplaren werden vanwege hun heilbrengende krachten behoedzaam bewaard in getijdenboeken.

De allereerste pelgrimsinsignes kwamen boven water onder de oude bruggen van de Seine, die omstreeks 1860 vernieuwd werden. Ook in de Londense Theems en bij opgravingen in Frankrijk en Duitsland vond men vele metalen insignes terug.

Het Rijksmuseum Het Catharijneconvent in Utrecht bezit de op een na grootste Nederlandse collectie pelgrimsinsignes, opgegraven onder meer in Utrecht, Kampen en Groningen.

In december zal het in het museum Boymans-van Beuningen de grootste collectie pelgrimsinsignes worden tentoongesteld uit het bezit van de heer H.J.E. van Beuningen.

Bron: N.R.C. Handelsblad van 19.10.'93.

Met dank aan de heer W.P. Pennekamp uit Castricum die ons het artikel toestuurde.

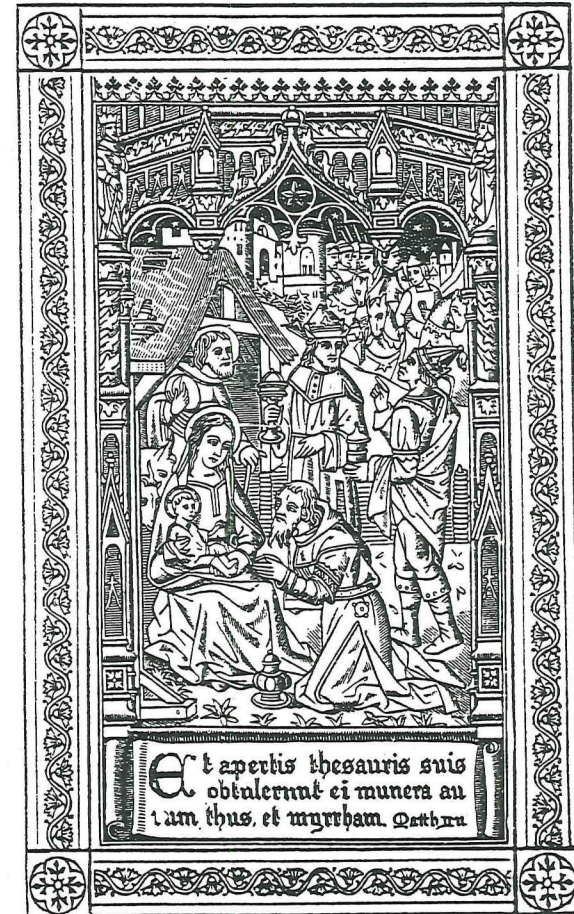

DEVOTIONALIA

periodiek voor verzamelaars van devotionalia

12e jaargang nummer 72 december 1993

Z
A
L
I
G

K
E
R
S
T
F
E
E
S
T

G
E
Z
E
G
E
N
D

N
I
E
U
W
J
A
A
R